

Puzzelwandeltocht Bakker Out

Aanvullende informatie over de (historische) gebouwen en plekken op de route

1. BAKKER OUT

Binnen in de winkel en bakkerij vind je heel veel historische voorwerpen en foto's uit de oude doos. Wist je bijvoorbeeld dat we ruim 60 jaar geleden ook als softijs verkochten? En dat we in de winkel nog een originele beschuitbus uit 1918 hebben staan. Deze is dus al ruim 100 jaar oud! Kun jij de beschuitbus vinden in de winkel? Bekijk ook maar eens goed de geschiedenisbank in de tearoom en ontdek onze familiegeschiedenis.

Als je buiten goed naar het pand kijkt, zie je heel veel historie. Boven de deur van de winkel vind je bijvoorbeeld een mooi glas-in-lood raam met het bakkerswapen. Dit raam is inmiddels ook ruim 100 jaar oud en het is op zijn mooist als buiten de zon schijnt.

Wil je nog meer weten over de geschiedenis van Bakker Out? Speciaal voor het 125-jarig jubileum is er een jubileum tijdschrift uitgegeven waarin de geschiedenis van Bakker Out uitvoerig beschreven wordt. Je leest hierin bijvoorbeeld dat in de jaren twintig van de vorige eeuw een hondenkar werd gebruikt voor het bezorgen van brood. Wanneer de trekhonden er echt zin in hadden, kon het gebeuren dat de kar op één wiel door de bocht ging.

Het tijdschrift is te koop in de winkel of je vindt een digitaal exemplaar op www.bakkerout.nl.

2. HISTORISCH MUSEUM

De rij huisjes met aan de straatkant alleen ramen en het witte huisje ernaast zijn in 1733 gebouwd door de hervormde diaconie* (*kerkelijke armenzorg) voor arme weduwen en bejaarden.[3.13] De ingangen van deze huisjes zaten aan de kant van de kerk. Nu vind je het Historisch Museum in deze huisjes.

3. AMSTELKERK

De Amstelkerk werd op 13 augustus 1775 in gebruik genomen. De grote kerkklok boven in het torentje is in 1603 gemaakt door Cornelius Ammeroy uit Amsterdam. De kleine klok is in 1640 gemaakt door Assueros Koster uit Amsterdam. Beide klokken zijn van de oude kerk en opnieuw in 1775 in de huidige kerk geplaatst.

Aan de andere kant van de straat staat de bewaarderswoning van de Joodse Begraafplaats en vind je de ingang van Beth Haim.

4. BETH HAIM

Ruim vierhonderd jaar geleden had Amsterdam een sterk groeiende gemeenschap Portugese joden. Zij waren gevlucht voor de vervolgingen in Spanje en Portugal en kwamen uiteindelijk in Nederland terecht. Deze immigranten leverden vanaf het begin een grote bijdrage aan de ontwikkelingen op het gebied van handel, cultuur en wetenschap. Verhoudingsgewijs waren er veel bekwame kooplieden, filosofen en wetenschappers onder deze immigranten en zij waardeerden vooral de vrijheden en voorrechten in Nederland die in die tijd elders niet bestonden.

In Amsterdam en omgeving was de aankoop van grond voor een Joodse begraafplaats niet toegestaan. Uiteindelijk werd er in Groet (een plaatsje in Noord-Holland) grond aangekocht.

Dat was niet alleen ver weg vanuit Amsterdam, maar ook kostbaar omdat de begrafenisstoet onderweg moest betalen om kerken te mogen passeren. In 1614 lukte het uiteindelijk om een stuk grond in Ouderkerk aan de Amstel te kopen. Een gedeelte werd als begraafplaats in gebruik genomen onder de naam Beth Haim (Huis van het Leven).

Het hek van de Joodse Begraafplaats is uit 1954 en werd ontworpen door H.W. Gispen, een wereldberoemde ontwerper van onder andere stoelen en lampen. Hij maakte eerst drie ontwerpen voor de versiering van het hek: een davidster, een menora en een feniks. De fraai vormgegeven feniks is het geworden. De feniks is een mythische vogel die symbool staat voor de onsterfelijkheid en wedergeboorte.

Je kunt Beth Haim eventueel ook zelf gaan bekijken, het is namelijk toegankelijk voor bezoekers. Behalve op zaterdag en op Joodse feestdagen. Meer informatie vind je op de website www.bethhaim.nl

5. LANGHUISBOERDERIJ DE HAEGH

Deze boerderij is in 1699 gebouwd in opdracht van de Portugees Israëlitische Gemeente. Deze Amsterdamse Portugees-joodse gemeenschap was eigenaar van een stuk grond langs de rivier de Bullewijk. Een deel werd als begraafplaats gebruikt en de rest was weiland. De voorloper van deze boerderij stond ruim honderd meter verderop, waar nu het Rodeamentoshuis staat (het Huis voor de Ommegang op de Joodse Begraafplaats). De verplaatsing van de boerderij maakte uitbreiding van de in 1614 in gebruik genomen begraafplaats mogelijk.

Van dit type langhuisboerderij zijn er tussen 1600 en 1750 in Amstelland honderden gebouwd. Er zijn er helaas niet veel meer van over. In Ouderkerk aan de Amstel zijn er twee: De Haegh, waar je nu voor staat, en Amstelbogt, waar je straks nog langs komt. De naam De Haegh bestond in ieder geval al in 1636, maar een hele tijd is de naam Somberzicht gebruikt. Waarschijnlijk omdat in die tijd de algemene begraafplaats tegenover de boerderij lag.

6. BOERDERIJ AMSTELBOGT

Op nummer 8 zien we de wit gepleisterde boerderij Amstelbogt uit de zeventiende eeuw. Net als boerderij De Haegh een langhuisboerderij.

Veel mensen denken dat oude boerderijen op koeienhuiden gebouwd werden. Dat gebeurde niet, het is een misverstand met ten minste drie mogelijke oorzaken. Bouwbeschrijvingen van eeuwen geleden begonnen soms met "Op hyden is begonnen de bouw van ...". Dat betekent "Heden is begonnen ..." en niet dat op huiden werd begonnen met bouwen. Soms werd een fundering gemaakt met een laag platte turven. Die turven werden in een deel van Nederland huiden genoemd. Ten slotte hergebruikte men in de bouw het sloophout van grote houten schepen. Vooral de zware balken en planken van de (scheeps)huiden waren geschikt, bijvoorbeeld voor funderingswerk.

7. JAN BENNINGHBRUG

Niet ver van de brug was de plaats waar in 1520 door Jan Benningh een dam werd aangelegd. De dam lag ter hoogte van de Elimkerk en werd aangelegd om de wateroverlast in de omgeving te verminderen. Jan Benningh was van 1495 tot 1509 schout van Amsterdam en daarna raadsheer van het hof van Holland. Benningh is min of meer de geestelijk vader van het moderne waterschap.

8. ZORG EN HOOP

Zorg en Hoop is een fraaie boerderij met lage topgevel en passend aangebouwd zomerhuis. Het heeft royale, gesneden daklijsten en een mooi sierhek met de naam van de boerderij. De halfronde kelderramen duiden op vroegere kaasmakerij. In 1983 is de stal gesloopt en vernieuwd. De boerderij is gebouwd rond 1880 en is een Rijksmonument.

Links naast Zorg en Hoop, heeft ooit een geschutsbatterij gelegen. Deze was rond 1805 - in de Franse tijd - aangelegd ter verdediging van Amsterdam. De grond rondom Zorg en Hoop was ook de bakermat van een aantal sportverenigingen. Rijvereniging Gijsbrecht van Aemstel oefende er met haar paarden. Voetbalclub De Amstelzwaluwen - later OSDO en nog weer later (samen met NEA) sv Ouderkerk - is er begonnen. Ook IJclub Ouder- en Nieuwer-Amstel - later ijsclub De Amstelbocht - werd hier 'geboren'.

9. RODEAMENTOSHUIS

Ter hoogte van het seniorencomplex zie je, aan de overkant kant van het water, een toegangshek met een huis. Dat is het Rodeamentos-huis (Portugees voor Huis voor de Ommegang, een ritueel bij de joodse begrafenis). Het gebouwtje is in 1705 gebouwd op de plaats waar de voorloper van boerderij De Haegh stond. De bouwer van dit huis, Jacob Gerretsen, had zes jaar eerder ook de nieuwe boerderij aan de Dorpsstraat gebouwd. De toegangspoort aan het water en de ingang van het Rodeamentoshuis aan deze zijde herinneren aan de tijd dat de begrafenisstoet met de boot aankwam.

10. GEZELLENHUIS

Op Rondehoep Oost nummer 29 staat het Gezellenhuis, een katholiek verenigingsgebouw uit 1902. De fundering bestaat uit een laag platte turven. Oorspronkelijk stond er alleen een houten gebouw, maar in 1921 is er aan de voorzijde een stenen woning tegenaan gezet. De grote zaal had 200 zitplaatsen, een toneel van 5,7 x 8 meter met kleedkamers aan weerszijden. Onder het toneel was een berging voor stoelen. De hoofdingang had een tochtportaal. Er was een buffet, bestuurskamers en een bibliotheek. Het gebouw was bestemd voor katholieke jongeren en had in de lange gang over de lengte van de zaal aan de zijkant een kegelbaan die met grote schuiframen af te sluiten viel.

11. URBANUSKERK

Bij het kruispunt bij de Kerkbrug zien we de Urbanuskerk. De kerk en de pastorie zijn van de architect Pierre Cuypers, die ook het Centraal Station en het Rijksmuseum in Amsterdam heeft ontworpen. Het neo-gotische gebouw was klaar in 1867 en kreeg in 1878 een orgel van de bekende orgelbouwer Vollebregt. De gebrandschilderde vensters zijn van de Roermondse glazenier Frans Nicolas.

Een tijd lang zag het er niet goed uit voor de in verval geraakte kerk. Maar uiteindelijk is het door allerlei initiatieven gelukt voldoende gelden bijeen te krijgen en is men ter gelegenheid van het 150 jarig bestaan van de kerk in 2017 met de restauratie begonnen. De oude maasleien zijn vervangen door dakleien uit Wales. Het unieke orgel is gerenoveerd en de torenklok is vernieuwd. Verder zijn de muren, het houtwerk, de glas-in-loodramen en de tegeltableaus aangepakt.

De kerk dankt haar naam aan paus Urbanus I. De Heren van Aemstel kozen Sint Urbanus als beschermheilige. De katholieke kerken in deze streek zijn dan ook allemaal naar Urbanus vernoemd.

In publicaties over Ouderkerk waar foto's in staan, ontbreekt eigenlijk nooit de foto met op de voorgrond de Kerkbrug en daarachter de bakkerij van Bakker Out.

12. DE OUDE SMIDSE

Restaurant De Oude Smidse bestaat uit de vroegere smederij, de naastgelegen wagenmakerij en het café dat half om de hoek zat. De zware houten pilaren (onder de naam De Oude Smidse) voor het lage deurtje zijn van de travalje afkomstig. Een travalje is een constructie waartussen de paarden vastgezet konden worden wanneer deze door de hoefsmid nieuwe hoefijzers aangemeten kregen.

13. DE KERKBRUG

De Kerkbrug is in 1649 gebouwd. Tot die tijd lag er wat meer naar de Amstel een kwakel, dat is een soort loopbruggetje. Op oude foto's van de Kerkbrug zien we een boogvormige bovenbouw en een brugwachtershuisje op de hoek van de Joodse Begraafplaats. De boogvormige doorgang is niet meer teruggekomen nadat in 1946 een legervoertuig net even te hoog bleek en de bovenbouw vernielde.

BAKKER OUT

